

szélét, ill. ÉNy-i sarkát tárhattuk fel. Frontja feltehetően a folyó felé nézett. Alapozása sóderes, felmenő falai a lábukat fölött esetleg vályogból épülhettek. Közvetlenül a főúttól Ny-ra tornácosszerű terrazzopadlós épület három faoszlopának nyomait találtuk. A legterjedelmesebb kőépület egy 4. századi, gyeptörményből készült ház, amelynek az irányítása alapvetően a 2. századi kőépületével egyező. Ennek azonban déli szélét és DK-i sarkát ismerjük. Nagyobbik része a sínek alatt van. Alapozása is kőből épült. K-Ny irányban 30 m-es szakaszon ismerjük. Feltártuk még részlegesen két É-D irányú osztófalát, és K-i falából is mintegy 6 m-t.

Az eddig ismert objektumok az úttól Ny-ra esnek. Az út maga bazaltburkolatú volt. Nagy bazaltlapjait élükkel a földbe mélyített szegélykövek tartották a bogárhátú, kavicsos alapozású útfelületen. A szegélykövek lehetővé tették a pontos mérést: ezen a szakaszon 6 m széles a Borostyánkő út. Mindkét oldalát árok kísérte. A Ny-i árokban egy kőből épített csatorna kiszáradásának nyomait találtuk.

Az úttól K-re is vannak kőépületek. Egy háznak csak a sarka esett bele a kutatható területbe, maga az épület a vasúttal párhuzamos földút alatt volt, hasonlóan egy másik objektumhoz, amelynek azonban nagyobb része volt kutatható a feltárt területen. Ez az ÉK-DNy irányú, ÉK-i végén apszissal záródó épület terrazzopadlós volt, de a feltárt részen nem volt benne padlófűtés. Ugyanakkor a környezetében több hypocaustum-téglát is találtunk. Lehetséges, hogy az út alá eső részeit fűtötték is. Ezek az épületek a 4. századi város objektumai. Alapozásukban színvonalas kőfaragványok, épületelemek voltak, amelyek nyilván a markomannok által elpusztított 2. századi kőépületek maradványai. E késői épületek alatt egy többszörösen leégett, és megújított padlójú ház nyomait észleltük. A padlóba lemélyülő gödrök egyike Árpád-kori fazekakat tartalmazott. Ez a korszak eddig viszonylag ritka volt ezen a lelőhelyen. Az apszisos épülettől K-re ÉNy-DK irányú út volt észlelhető. Ennek az utcának a szintje a folyó felé esett, ugyanis nem egy hídban, hanem a folyóparti kavicsos felületben végződött.

Az eddig leírt jelenségektől K felé már nem találtunk házakat, csak néhány épített tűzhely volt az egyre mélyebbre ereszkedő terepen. Ezekről K-re fekete agyagos iszapos rétegben már csak leleteket találunk, objektumokat nem. A humuszos iszapos rétegben eleinte egyes találtunk kerámiát és állatcsontot, mind keletebbre haladva azonban a kerámia is eltűnt, és csak állatcsontok maradtak. A főúttól mintegy 150 méternyire érte el a fekete iszappal jellemezhető római kori szint a legmélyebb pontját. Itt folyt a Zalába a római korban az a patak, amelyet a Linka-forrás táplál, és amely ma ettől mintegy 60 m-rel keletebbre van betonagyazatba foglalva. A egykori terepszint legmélyebb pontjától tovább haladva K felé lassan emelkedik a római felszín, és visszatértek a leletek is, amelyek a fekete iszapos réteget jellemezték. A legmélyebb ponttól mintegy 40 m-

re maga a réteg is megszűnt, kivilágosodott, és a stratigráfia a már az Y/3, Y/4 munkahelyekről ismert szerkezetet követte.

A terepnek a vasúti sínektől É-ra eső része (ma a Kossuth utcai házakhoz tartozó kertek déli vége) máig megőrizte az ásatások során feltárt eredeti állapotot. Itt ma is sokkal mélyebb a terepszint, mint a patak jelenlegi vonalán, melynek kialakítását – egy É-D-i irányú út menti árokba terelését – modern településrendezési érdekek indokolták. A római korban a jelenlegi patak helyén fazekasműhely volt, amelyet 2003-ban tártunk fel az Y/3-as munkahelyen, és tőle K-re még több mint 150 m hosszan sűrűn beépített részei voltak a római településnek. Ezt a településrészt, a város K-i végét tehát a római korban egy a Zalába folyó patak választotta el a városközponttól, amelynek partjain, mintegy 40-40 m széles sávban nem épültek házak, legalábbis a torkolat közvetlen közelében nem. A patakot minden valószínűség szerint ugyancsak híd ívelte át, mindkét partján találtunk ugyanis a vízfolyás irányával megegyező, tehát egymással is párhuzamos, sóderes alapozás-nyomokat a patakmeder közelében.

Az ásatás – különösen a két útárok betöltésének köszönhetően – gazdag volt leletanyagban. Az út menti kőépületek környékén különösen sok érme, az árkokban sigillata és egyéb kerámiaanyag került elő. Ezek között volt egy Pacatus műhelyéből származó tál is, az első pannoniai sigillata, amit a lelőhelyen találtunk.

Munkatársak: Harsányi Eszter és Varga Gábor.

REDŐ FERENC

434. Zalaszentmihály, Tátika vár

(Zala megye) Kk

2005-ben a műemlékvédelmi helyreállítást megelőzően végeztünk feltárást a vár területén.

A „B” helyiség belső tisztításakor megfigyeltük, hogy a K-i ablaknyílást valószínűleg a 19. században átépítették, és lépcsős lejáratot alakítottak ki.

A „B” helyiség külső falsíkjának kutatása során észleltük, hogy a keleti fal illetve az épület DK-i sarka erősen rongálódott, megcsúszott. Ezért annak javítása szükségessé vált. A 2005/II. szelvény É-i részén több nagyméretű kváderkövet és leomlott faltömböt találtunk, amelyek a kaputorony DNy-i sarkáról omolhattak le. A palotahelyiség előtti területen megtaláltuk a 15. századi járószintet.

A 2004. évben feltárt G1-G2- helyiség (konyhaépület) K-i falától 5,5 m-re, az É-i falának folytatásában egy pillér négyszögletes alapozását találtuk.

A déli fal G1-G2 helyiség mellett fekvő és a palota előtt fekvő szakaszának belső és külső falsíkját kerestük meg mintegy 22 m hosszúságban. A fal több helyen megtörik, vastagsága nem állandó.

Az általunk „H” helyiségnek elnevezett, É-i falhoz kapcsolódó épületet a Berg-féle felmérésen külső bástyaként ábrázolták. Ennek az épületnek a K-i falát, és az

ÉK-i sarkát tártuk fel. A 150–160 cm vastag, bazaltból épített, meszes habarccsal összekötött falat közvetlenül a sziklára rakták. A keleti falon egy ablak/lőrés nyílását tudtuk megfigyelni. Megtaláltuk a helyiség járósíntjét is. Ezt a külső épületet oldalazó bástyaként építették a 15–16. században.

A konyhaépület külső falától délre, a palota Ny-i végétől a déli várfalig vezető folyosó végében, a várfalon kívül végeztünk régészeti kutatást. A szelvényben egy közel 150 cm széles, bazaltból rakott É–D irányú falszakaszt találtunk, amely a déli várfalról indul ki. Ezt a falat 4 m hosszan tudtuk követni, azonban nem találtuk meg a falnak a DNy-i sarkát. A jövő évi kutatás feladata, hogy megválaszolja ennek a falnak a várban betöltött funkcióját.

A leletanyag nagy részét edénytöredékek, kályhacsempe-töredékek, vaseszközök töredékei és faragott kő építészeti elemek alkotják.

Munkatárs: Eke István.

VÁNDOR LÁSZLÓ

435. Zalaszentiván, Kisfaludi-hegy

(Zala megye) B, V

2004. október 18. és november 19., valamint 2005. március 30. és május 30. között közműépítéshez kapcsolódó megelőző régészeti feltárást folytattunk a lelőhelyen. A vízvezeték nyomvonalra É–D-i irányban vágta át a földvár belsejét, és a sáncokat. A 2 m széles, 5 m hosszú szelvényekkel 995 m²-en 243 objektumot dokumentáltunk. A felszín alatt 30–400 cm mély fekete, leletekben gazdag régészeti kultúrrétegre bukkantunk, ennek leásása után körvonalazódtak a sárgásbarna altalajban az objektumok feltjai. A leletanyag zöme a késő bronzkorból, az urnamezős kultúra időszakából származik. A másik jelentős leletcsoport a kora vaskori Hallstatt kultúra anyaga, amely korszakból több ún. tűzikutya is előkerült. Egy gödörben kelta gyanús kerámia volt. A késő bronzkori leletek között homokkőből faragott balta öntőmintáját, bronzsalakot, egy ép bronzsarlót, két bronzkést, egy fibula kisebb darabját, orsógombokat, tűzhely környékére állított ép edényeket találtunk. Kiemelkedő az állatcsontanyag, több nagy agancstöredék is előkerült. Egy nagyméretű gödör alján egy teljes lóvázat bontottunk ki.

Az objektumok között vermek, hulladéktároló gödörök, cölöplyukak, földbe mélyített házak részletei, tűzhelyek voltak.

Az ún. Vörös sánc K-i végének az átvágása során dokumentáltuk a sánc és az előtte lévő árok viszonyát. A legfelső vastag réteg valóban átégett, vörös volt. Megállapítottuk, hogy a sáncot a késő bronzkori kultúrrétegre hordták fel, ez alatt még újabb bronzkori objektumokat találtunk. A sánc és az árok rétegeiben sajnos alig volt lelet, a néhány jellegtelen oldaltöredék kronológiai következtetések levonására nem nyújt lehetőséget.

Október 12-én reggel szakfelügyeletünk mellett megkezdtek a vízvezeték munkaárkának az ásását. A ki-

jelölt 157 m hossz utolsó 20 méterének munkaárkában, a földvár déli szélénél lettünk figyelmesek a munkagödör K-i falában régészeti kultúrrétegre, de konkrét objektumot ebben a metszetben sem, sem az árok Ny-i falában nem láttunk.

Munkatárs: Molnár József technikus.

SZÁRAZ CSILLA

436. Zamárdi, Fő utca 46.

(Somogy megye) B

Tulajdonosi bejelentés nyomán 2005. április 7–8-án leletmentést végeztünk a telken. Déli végében, a mandulás ültetvény után, a szőlőtelepítvény és a telek Ny-i szélén, a kerítés mellett csemete számára ásott gödörben kerámia-töredékeket, csontokat észleltek.

A helyszínen egy kb. 190×150 cm átmérőjű gödör-objektum rajzolódott ki, amelynek Ny-i szélét metszette az É–D irányú kerítés (a gödör egy része átnyúlt a szomszéd telekre). Két-három ásónyomban (40–50 cm mélyen) nagy mennyiségű kerámia-töredék, kalcinált emberi csontok, hamvak, állatcsontok voltak bolygatott állapotban, többnyire másodlagos helyzetben. A hamvak elsősorban a gödör déli felében jelentkeztek. Mennyiségükből ítélve nem egy halott hamvait tartalmazta a sír. Bontás közben egyértelművé vált, hogy a kuszaság ellenére egy szórt hamvasztásos bronzkori temetkezésről van szó, amelyet egy több évtizeddel ezelőtti ráásás bolygatott meg, ill. dúlt szét. Az objektum szélén körben nagyobb méretű edények oldal- és peremtöredékei sorakoztak élükre állítva, mintegy kibélelve a sírgödört. Középrészen a dúlt sírban a kerámia-töredékek alatt – de az utólagos bolygatás következtében nem összefüggő rétegben – vörösen átégett a gödör fenekete.

A sírgödör déli ívét nem tudtuk teljesen kibontani, mivel ide benyúlt egy fa gyökérzete. Feltehetően itt is folytatódott az oldaltöredékekkel való kibélelés. A gödör nagy mennyiségű bronzkori kerámiát (Somogyvár-Vinkovci kultúra?), hamvakat tartalmazott.

A leleteket a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságára szállítottuk be.

Munkatársak: Ambrus Edit rajzoló, Sipos Gábor.

BÁRDOS EDITH

437. Zamárdi, 65101. sz. elkerülő út

(Somogy megye) R, B, LT, Ró, A

A Zamárdi elkerülő út nyomvonalra a község belterületétől K-re 300–500 m-re húzódott. A nyomvonalat érintő lelőhelyek egy É–D-i irányú, a Balatonba folyó egykori vízfolyás K-i, erősen szétterülő partján, az alábbi sorrendben és É–D-i irányban haladva, helyezkedtek el. A víz közelében nagyon lankás, valamint a K felé meredekebb, erodálódó, de természetes védelmet is nyújtó térszín rendkívül kedvező településföldrajzi környezetet teremtett az itt megtelepült különböző korok embereinek.